

LOCIRANJE, PROPADANJE I ZAŠTITA SPOMENIKA KULTURE

Dr Tatjana Pivac

LOCIRANJE, PROPADANJE I ZAŠTITA SPOMENIKA KULTURE

- **izbor mesta za podizanje spomenika kulture i njegov položaj nikad nisu bili proizvoljni**
- **na propadanje spomenika kulture utiču**

PRIRODNI ČINIOCI

ČOVEK

ZAŠTITA SPOMENIKA KULTURE

- Postoje zakoni kojima se štite spomenici kulture i prirodne retkosti (kod nas *Opšti zakon o zaštiti spomenika kulture i prirodnih retkosti*)
- Postoje i Zavodi za zaštitu spomenika kulture i zavodi za zaštitu prirode

ZAKON O ZAŠTITI KULTURNIH DOBARA

**reguliše vrste, kategorije kulturnih dobara, postupke i
principe o njihovoj brizi i zaštiti**

- Prema ovom zakonu, kulturna dobra su na osnovu fizičkih, umetničkih, kulturnih i istorijskih svojstava, svrstani u 8 grupa:
  - SPOMENICI KULTURE**
  - PROSTORNE KULTURNO-ISTORIJSKE CELINE**
  - ARHEOLOŠKA NALAZIŠTA**
  - ZNAMENITA MESTA**
  - UMETNIČKO-ISTORIJSKA DELA**
  - ARHIVSKA GRAĐA**
  - FILMSKA GRAĐA**
  - STARE I RETKE KNJIGE**

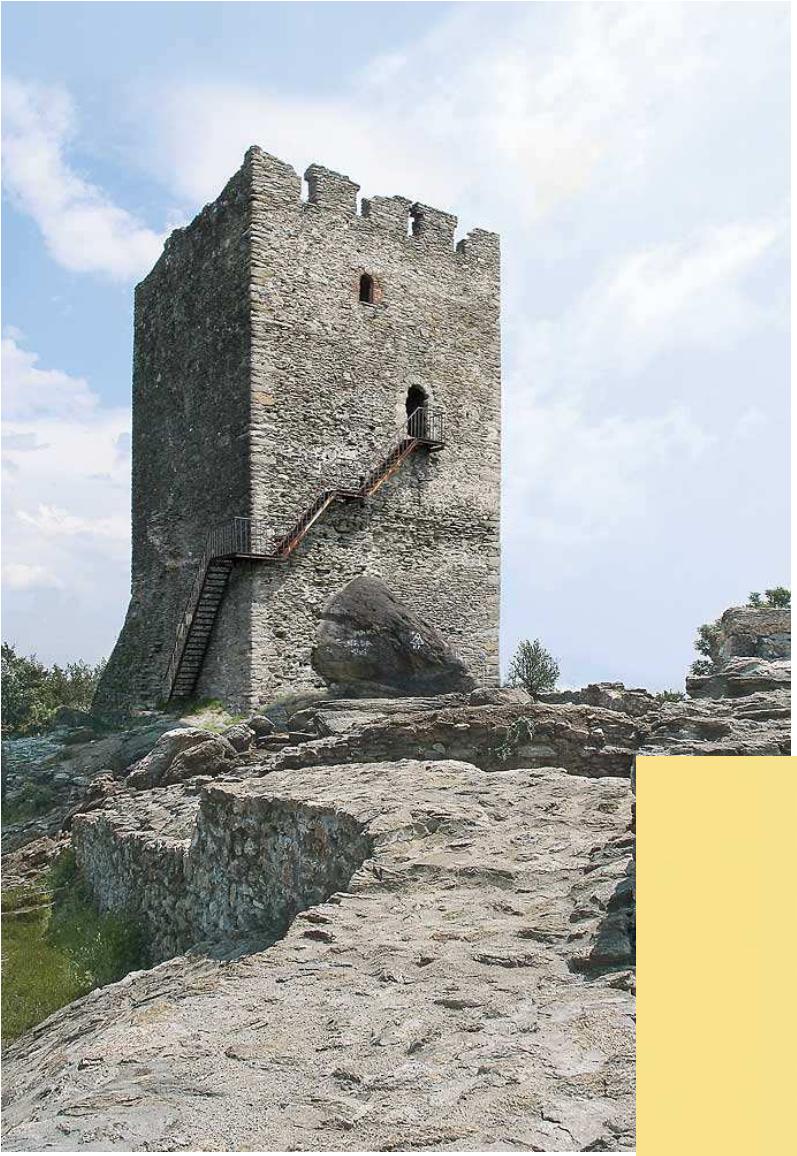
TEHNIKE I POSTUPCI ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA

- Zaštita kulturnih dobara podrazumeva ne samo zaštitu postojećeg stanja, već i moguće intervencije na spomenicima u cilju njihove obnove, poboljšanja izgleda, boljeg korišćenja

OSNOVNE TEHNIKE I POSTUPCI zaštite:

1. **KONZERVACIJA** – zaustavljanje toka propadanja u stanju kojem se spomenik našao
2. **RESTAURACIJA** - obnova pojedinih delova kod kojih je izvršena neka izmena, vraćanje u prvobitno stanje
3. **REKONSTRUKCIJA** – potpuno obnavljanje, čak i izgradnja spomenika kao što je prvobitno izgledao
4. **REVITALIZACIJA** – oživljavanje, aktivno prikazivanje posetiocima na atraktivan način
5. **IZMEŠTANJE** – pomeranje sa prvobitne lokacije, da bi se spomenik sačuvao

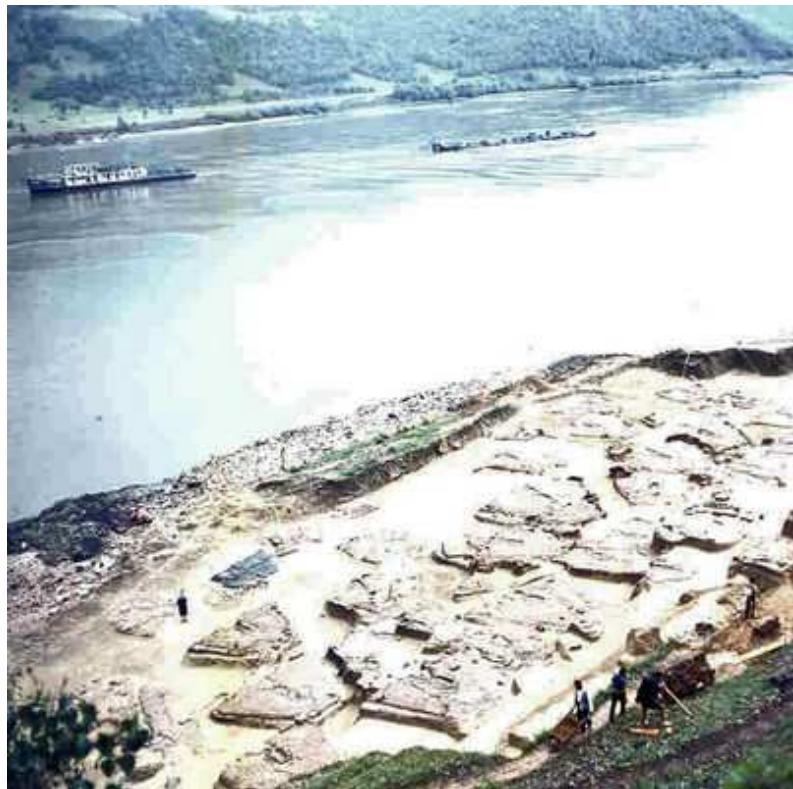

4. Трајанова табла у току дизања

4. Inscription de Trajan — travaux de surélévation du bloc portant l'inscription

OBLIKOVANJE I UREĐENJE SPOMENIČKIH PROSTORA

I PRVI PRINCIP UOBLIČAVANJA SPOMENIKA

je da se *OČUVA AUTENTIČNOST OSNOVNIH VREDNOSTI* koje karakterišu određenu spomeničku celinu

PROBLEMI KOJI SE JAVLJAJU PRILIKOM ZAŠTITE I UOBLIČAVANJA SPOMENIKA SU:

**1. NALAZIŠTA KOJA SU VREMENOM POSTALA DEO
SAVREMENIH NASELJA** *ne mogu da se posmatraju izdvojno u prirodi koja ih je nekada okruživala*

(npr. antički lokaliteti koji se otkrivaju prilikom iskopavanja,
građevinskih radova u već naseljenim gradovima i sl.)

2. PRIVREDNI OBJEKTI U NEPOSREDNOJ BLIZINI SPOMENIKA KULTURE

npr. eksplotacija kamenoloma odnosno detanacije koje se u njemu dešavaju mogu da ugroze konstrukciju građevina koje se nalaze u njegovoj neposrednoj blizini

(zatvaranje i izmeštanje kamenoloma kod Manasije, Ravanice, Sopoćana, eksplotacija priobalnog kamena kod Golubca)

3. PROBLEMI IZAZVANI SAOBRAĆAJEM

-prilaženje spomenicima, gužva u saobraćaju, zagađenje izduvnim gasovima...

REŠENJE – isključivanje motornog saobraćaja iz starih istorijskih jezgara gradova, postavljanje parkirališta na odgovarajućoj udaljenosti od spomeničkih kompleksa i građevina

INTERPRETACIJA I FAKTUALNOST

Američka nacionalna asocijacija za interpretaciju dala je sledeću definiciju:

Interpretacija je proces komunikacije koji uspostavlja emotivnu i intelektualnu vezu između interesovanja auditorijuma i inherentnog smisla atrakcije

Komunikacija sa posetiocima:

faktualni stil

interpretativni stil

Interpretativna komunikacija mora imati sledeće osobine da bi bila uspešna:

- Dobru strukturu
- Odgovarajući jezik (naučni, popularni)
- Odgovarajući ton (ubeđujući, pomirljiv, energičan...)
- Jasno izdvojenu suštinu
- Elemente humora
- Elemente vizuelne podrške-mape, karte, slajdove...
- Efektnu, ali umerenu gestakulaciju-primerenu ambijentu
- Procenu efektivnosti tokom samog izlaganja
- Improvizacijski kvalitet-reakciju govornika na sopstvenu procenu događaja u auditorijumu
- Jasno predstavljen zaključak

